

Koray Çalışkan

koray.caliskan@radikal.com.tr

Mısır'da sosyal İslam'ın cemaati demokrasi isterken siyasi İslam'ın partisi devletçi otoriterlik peşinde

Siyasal İslam güçlendiğinde Şarkiyatçılar ve bir bölümü Siyonist olan Batılı sağcılar tarafından çok eleştirildi. İslamcıların modern bir ideolojiye sahip olmadıkları, köktenci oldukları, hayal ettikleri bir geçmişe özlem duydukları söylendi. Fikri eleştiriden ziyade aşağılama ana izlekti.

Laik ve eleştirel sosyal bilimci ve yazarlar bu eleştirileri göğüsleyen İslamcılarının yanında durdu. Siyasal İslam'ın modern bir ideoloji olduğunu, arkaik bir hayal âlemine dönmeyi istemedikleri, köktenci değil çağdaş bir siyasi akım oldukları anlatıldı. Siyasal İslam da diğer modern ideolojiler gibi meşruydü. Ötelenmesi yanlıştı.

Siyasal İslam o zamanlardan bu yana üç önemli başarı elde etti. Bugün Ortadoğu halklarının yüzde 80'i siyasi İslam'ın hükümet ettiği ülkelerde yaşıyor. İran, Türkiye ve Mısır, yani Ortadoğu nüfusunun dörtte üçü siyasi İslamcılar tarafından yönetiliyor.

İran, Türkiye, Mısır

İran'da siyasi İslamcılar 1979 İran Devrimi'nin yanında oldu ve hemen arkasından laikleri tasfiye ederek devrimi çaldı. Irak savaşına tutuşarak da rejimini kurumsallaştırdı. Siyasi partilerin yasaklı olduğu, demokrasinin esamesinin okunmadığı, sokakta ahlak polislerinin cirit attığı bir proto-faşizme savruldu. Demokrasiden uzaklaştı.

Türkiye'de Milli Görüş gömleğini çıkardığını iddia eden İslamcılar Ak Parti'yi kurdu. Ülkeye demokrasi ve Avrupa standartlarında bir özgürlük rejimi vaat etti. Daha sonra zamanında İslamcılara destek verenler gördü ki demokratikleşme orduyu Meclis'ten biraz uzaklaştırmak için atılmış pragmatik bir adımdı. Gerisi gelmedi. Cezaevleri doldu taşı, basına baskı normalleşti. Demokrasiden uzaklaştı.

Mısır'da Mübarek karşıtı harekette İslamcılar ve laikler beraber durdu. Devrimin içi dolmaya başladığında İslamcılar önceki rejimde dahi var olan kuvvetler ayrılığını sonlandırmak için çalıştı. Anayasayı farklıların birlikte olabileceği bir düzlemde farklıları kendilerine benzetecek bir forma soktu. Demokrasiden uzaklaştı.

Siyasal İslam bu ülkelerde yönettiği ülkenin siyasi rejimini otoriterliğe yasladı. İster İran ve Mısır devrimleri gibi çalkantılı bir süreçle iktidara gelsin ister Türkiye'deki gibi demokratik bir seçimle, siyasi İslam'ın demokratik bir rejimde iktidarını hegemonya ile kurmaktan ziyade, otoriter bir siyasi rejimde iktidarını baskıyla tesis etmesine şahit olduk.

Cemaatler seçimini yaptı

Bu süreçte cemaatler üzerinden örgütlenen sosyal İslamcılar ile devleti kontrol ederek iktidar kuran siyasi İslamcılar bir ayrışma ve gerilim yaşadı. Çünkü İslam'ın siyasallaşması ve devleti talep etmesi en çok sosyal İslam'ın taban örgütlenmesine zarar verdi. Sosyal İslam demokratikleşmenin tek şansı olduğunu yavaş yavaş görüyor. Önüne dikilen esas engelin laikler değil siyasi İslamcılar olduğunu fark ediyor.

Bu gözlemler bizi iki sonuca yönlendiriyor. 1) Siyasal İslam demokrasiyle çeyrek yüzyıllık imtihanından kalmıştır. İslamcıların bu sonucu kabul edip, dikkatli bir özeleştiri sürecine girmeleri gerekmektedir.

2) Sosyal İslam'ın dayanışma faaliyetleri üzerinden örgütlediği sivil toplum demokratikleşmenin sekteye uğradığı her yerde gücünü yitirmiş, devlete yamanmadan nefes alamamıştır. Bu nedenle demokratikleşme sürecini desteklemeyen her cemaat projesi devletleşmiş ve siyasal İslam'ın güdümüne girip yok olmuştur.

Bu nedenle İhwan ve Selefi karşıtı toplumsal muhalefet Mısır'da gücünün önemli bir bölümünü sosyal İslam'ı temsil eden cemaatlerden ve İhwan'dan ayrılan demokratlaşmış siyasi İslamcılardan almakta. Mısır'da sosyal İslam'ın cemaati demokrasi isterken siyasal İslam'ın partisi devletçi otoriterlik peşinde. İran'da sosyal İslam öldü. Malum. Türkiye'de gidişat ne göreceğiz.